

Grzegorz MAJKOWSKI

Sprawozdanie z VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Edukacja w dobie postmodernizmu”, Częstochowa 23–24.09.2012

W dniach 23–24 września 2012 roku Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie gościła uczestników Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Edukacja w dobie postmodernizmu”. Było to ósme, w przeciągu kilku ostatnich lat, spotkanie pedagogów, socjologów, filozofów, a także lingwistów poświęcone wychowaniu młodego pokolenia. Cykl konferencji zainicjował przed laty i podjął trud organizowania Zakład Historii i Teorii Wychowania Instytutu Pedagogiki. Od dwóch lat współorganizatorem jest Pracownia Badań nad Komunikacją Pragmatyczną Instytutu Filologii Polskiej. Konferencje odbywają się przy współdziałaniu Komisji Filozofii i Socjologii PAN Oddział w Katowicach.

Każdej z konferencji przyświeca temat przewodni wyrażony w jej tytule. Tym razem, naukowcy z ośrodków zagranicznych (Rosji, Białorusi, Ukrainy i Słowacji) oraz krajowych (Uniwersytetu Jagiellońskiego, Gdańskiego, Poznańskiego, Szczecińskiego, Wrocławskiego, Śląskiego, Kieleckiego, Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości, Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi) starali się poszukiwać rozwiązań umożliwiających skuteczną edukację młodzieży w czasach ponowoczesnych, w których dominuje relatywizm. Prelegenci porównywali obecną i dawną sytuację edukacyjną, stawiali diagnozy, podawali propozycje działań na przyszłość. Nad poszukiwaniem skutecznych rozwiązań debatowało ponad czterdziestu prelegentów, zaproszonych gości i innych uczestników konferencji.

Pierwszy dzień poświęcono na Warsztaty Jasnogórskie. Przybyli goście mieli okazję obcować z materialnym i duchowym dorobkiem klasztoru jasnogórskiego. W czasie zwiedzania sanktuarium i Biblioteki Jasnogórskiej poznawali dzieła sztuki związane z kultem maryjnym, rękopiśmienne zabytki łacińskie i łacińsko-polskie. Warsztaty przybliżyły Jasną Górę nie tylko jako ośrodek kultu

i obronną fortecę, ale też jako ośrodek kultury piśmiennej i miejsce krzewienia idei patriotyzmu.

Drugi dzień konferencji otworzył JM rektor AJD w Częstochowie prof. dr hab. Zygmunt Bąk oraz JM rektor Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości prof. dr Tadeusz Grabowiecki. Po wystąpieniach honorowych gości rozpoczęły się obrady plenarne. Marta Meducka (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) w referacie *Lwów – miasto wielu kultur w świetle pamiątek* przybliżyła pamiętnikarstwo mieszkańców wielokulturowego (polsko-ukraińsko-żydowskiego) Lwowa. Julian Dybiec (Uniwersytet Jagielloński) wystąpienie *Zagadnienie wartości w postmodernistycznej teorii i praktyce pedagogicznej* poświęcił potrzebie powrotu do wartości uniwersalnych wypracowanych w toku rozwoju cywilizacji. Wskazał na negatywne skutki rozmycia wartości w czasach ponowoczesnych. Ks. Dominik Kubicki (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) w referacie *Utopia projektu edukacji multikulturowej a możliwości edukacji tradycyjnej, otwartej na odmienności kulturowo-religijne* wskazał wady projektu edukacji multikulturowej i wartości pozytywne edukacji tradycyjnej. Bernd-Joachima Ertelt (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, dalej AJD) w referacie *Koncepcja zawodowa vs employability – postrzeganie życia zawodowego w Europie. Ład międzywilizacyjny. Wybrane aspekty wyzwań edukacyjnych* zmierzył się z trudnym w czasach globalnego kryzysu problemem edukowania młodzieży dla potrzeb gospodarki. Wyzwaniom edukacyjnym w ponowoczesności poświęcone było również wystąpienie Zdzisława Zagórskiego (Uniwersytet Wrocławski) *Ład międzywilizacyjny. Wybrane aspekty wyzwań edukacyjnych*. Adam Rosół (AJD) w referacie *Czy edukacja może być postnowoczesna?* wskazał na niebezpieczeństwa tkwiące w ideologicznym postrzeganiu kategorii „postmodernizm”. Obrady plenarne zakończył referat Grzegorza Majkowskiego (AJD) *Rola języka w edukacji społeczeństw ponowoczesnych*, który zwrócił uwagę na funkcje języka w ponowoczesnej komunikacji. Podkreślił, że język w czasach dominacji relatywizmu służy często nie do opisu rzeczywistości, lecz do jej konstruowania i zniekształcania. W systemie demokratycznym jest narzędziem walki o wpływy w społeczeństwie.

Po obradach plenarnych rozpoczęły się prace w trzech sekcjach.

Sekcja I – *pedagogiczno-psychologiczna* – podjęła zagadnienia dotyczące roli uczniów i nauczycieli w systemie edukacyjnym, działań stymulujących do rozwoju jednostki, wykorzystania technik medialnych. Na problematykę tę spojrzano z perspektywy pedagogicznej i psychologicznej. Współczesnym potrzebom uczniów poświęcono następujące wystąpienia: Ilona Żeber-Dzikowska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) *Potrzeby wychowawcze, socjalne, edukacyjne w rozwijaniu świadomości w zakresie kształtowania postaw prospołecznych uczniów*, Elżbieta Naporę (AJD): *Agresja i dewaloryzacja siebie a atrakcyjność adolescenta wśród rówieśników*. Przybliżono także rozmaite projekty mające na celu usprawnienie działań edukacyjnych, aktywizujące uczniów

i nauczycieli: Elżbieta Kornacka-Skwara (AJD), *Zastosowanie mechanizmu biologicznego sprzężenia zwrotnego w procesie kształtowania umiejętności*, Monika Adamska-Staroń (AJD): *Idea lokalnej emancypacji źródłem inspiracji dla edukacyjnych projektów w ponowoczesnym świecie*, Edyta Widawska (AJD): *Animacja społeczna jako narzędzie zmiany. Próba analizy na przykładzie zrealizowanych projektów animacyjnych i teorii strukturalno-funkcjonalnej*, Maria Janukowicz (AJD) *Transmisja wiedzy przedmiotowej edukacyjną szansą czy brzemieniem?* W dwóch referatach – Pawła Zielińskiego (AJD) *Rola nauczyciela a założenia edukacji postmodernizmu* i Agnieszki Kozerskiej (AJD) *O stylach aktywności edukacyjnej przyszłych nauczycieli* – zwrócono uwagę na wyzwania, jakie stoją przed nauczycielem w ponowoczesnej edukacji. Zajęto się też wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technicznych w edukacji: Agata Woźniak-Krakowian (AJD) *Sytuacje stresowe i ich konsekwencje zdrowotne*, i walką ze stresem: Beata Zajęcka (AJD) *Komputer – przyjaciel czy wróg młodzieży?*

Dyskutanci zwrócili uwagę na konieczność stałego eksponowania podmiotowości ucznia.

Sekcja II – *komunikacji pragmatycznej* – obszarem zainteresowań i dyskusji uczyniła rolę szeroko rozumianej komunikacji w systemie edukacyjnym. Anna Krupska-Perek (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, dalej AHE) w referacie *Edukacja kulturowa a kultura osobnicza* zwróciła uwagę na miejsce i rolę kultury osobniczej w edukacji kulturowej. Szczególnym wyznacznikiem kultury osobniczej uczyniła zachowania komunikacyjne w ponowoczesności. Paweł Płusa (AJD) w wystąpieniu *Walory germanistycznego konwersatorium socjolingwistycznego a koncepcja edukacji międzykulturowej* zwrócił uwagę na międzykulturowy aspekt nauki języków obcych. Zagadnienie to omówił na przykładzie germanistycznego konwersatorium socjolingwistycznego. Eugeniusz Szymik (Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Gliwicach) w referacie *Wpływ historii na kształtowanie się tożsamości narodowej wybranych bohaterów literackich* problematykę tożsamościową powiązał z edukacją w dobie postmodernizmu. Odwołał się do przykładów z literatury polskiej. Na przykładach z literatury swoją wypowiedź oparła także Justyna Makowska (AHE). W referacie *Czas i przestrzeń w podhalańskiej literaturze gwarowej. Analiza językowo-kulturowa* spojrziała na tytułowe pojęcia przez pryzmat języka i kultury Podhala. Całość powiązała z aspektem edukacyjnym. Anna Pyda-Grajpel (AJD) w referacie *Muzyka własna – muzyka obca. Niektóre aspekty percepcji różnych stylów muzycznych przez młodzież licealną w dobie globalizacji – analiza jakościowa* zwróciła uwagę na preferowane przez współczesną młodzież style muzyczne. Aneta Majkowska (AJD) w referacie *Gatunki wypowiedzi w przestrzeni edukacyjnej* podkreśliła, że umiejętność posługiwania się przez młodzież różnymi gatunkami mowy ułatwia w dobie postmodernizmu skuteczną komunikację. Zebrany nie była też obca problematyka komunikacji niewerbalnej w kontekście edukacji. Michał Garncarek (Placówka Kształcenia Ustawicznego *Migaj*

Naturalnie w Łodzi) w referacie *Polski język migowy i jego znaczenie w edukacji głuchych* przybliżył zebrany zasady Polskiego Języka Migowego (dalej PJM) i omówił jego rolę w edukacji osób niesłyszących. Prelegent zwrócił uwagę na fakt, że świadomość społeczeństwa na temat polskiego języka migowego i w ogóle środowiska niesłyszących jako wspólnoty kulturowo-językowej jest niewielka. Wskazał w tym przypadku na małą liczbę kursów PJM i brak odpowiednich materiałów dydaktycznych oraz opracowań naukowych. Nie ograniczył się przy tym tylko do zagadnień teoretycznych, ale zaprezentował też większość znaków, którymi operuje PJM. Katarzyna Dawidowicz (AHE w Łodzi) w wystąpieniu *Edukacja językowa dziecka w dobie postmodernizmu* zajęła się zagadnieniem budowania przez uczniów komunikatów spójnych zarówno pod względem formy, jak i treści. Za jedną z przyczyn niskiego poziomu uczniowskich prac pisemnych i mówionych uznała dominację w ponowoczesności komunikacji obrazkowo-słownej. Zwróciła uwagę na to, że umiejętność budowania dobrze zorganizowanego komunikatu – na poziomie formalnym i semantycznym – ułatwia uczniom osiągnięcie wysokich wyników w nauce i ma wpływ na ich przyszłą karierę zawodową. Problematyce spójności tekstu poświęcił swoje wystąpienie także Bartosz Woźniak. W referacie *Komunikacja w ponowoczesności (na przykładzie publicystyki prasowej)* omówił mechanizmy wiązania jednostek zdaniowych w felietonach prasowych. Zwrócił przy tym uwagę na edukacyjny walor tego typu komunikatów. Edukacyjnej i wychowawczej wartości przekazu poświęcony był referat Edyty Skoczylas-Krotli (AJD) *Książki kucharskie w ponowoczesnej przestrzeni edukacyjnej*. Bazę materiałową stanowiły książeczki z przepisami kulinarnymi przeznaczone dla dzieci i nastolatków. Prelegentka podkreśliła, że wspólne przygotowywanie posiłku przez rodziców i dzieci – z wykorzystaniem atrakcyjnego i dostosowanego do wieku przekazu – integruje rodzinę. Psychologicznymi uwarunkowaniami pracy nauczyciela zajęła się Anna Pierzchała (AJD). W wystąpieniu *JA w relacji do TY – osobowościowe uwarunkowania pracy nauczyciela. Raport z badań* omówiła wpływ osobowości nauczyciela na jego relacje z uczniami. Adrianna Sarnat-Ciastko (AJD) w referacie *Perspektywy wychowania młodego pokolenia w XXI wieku w działalności wrocławskiego Towarzystwa Edukacji Otwartej* omówiła osiągnięcia Towarzystwa Edukacji Otwartej w wychowywaniu współczesnej młodzieży.

W konkluzji uczestnicy podkreślili rolę zabiegów językowych w edukacji społeczeństw ponowoczesnych.

Sekcja III – *historyczno-oświatowa* – zgromadziła historyków oświaty i andragogów. Krzysztof Jakubiak (Uniwersytet Gdański) w referacie *Trwale wartości i tradycje życia i wychowania w rodzinie polskiej XIX i początkach XX wieku* przybliżył model wychowania w rodzinie w XIX wieku z odniesieniem do początku XX wieku. Stanisław Meducki (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) w wystąpieniu *Niemieckie okupacyjne szkolnictwo zawodowe w Generalnym Gubernatorstwie (1939–1945)* omówił system niemieckiego okupa-

cyjnego szkolnictwa zawodowego na ziemiach polskich. Do historii żydowskich organizacji oświatowych odwołał się Kazimierz Rędziński w referacie *Żydowskie towarzystwa kulturalno-oświatowe w Galicji na przełomie XIX/XX wieku*. Svitlana Lupiy (Akademia Sztuk Pięknych we Lwowie) w wystąpieniu *Obraz dzieci w malarstwie polskim w drugiej połowie XIX – początku XX wieku* ukazała motyw dorastania i wychowania dziecka w malarstwie polskim (m.in. na przykładzie obrazów Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego). Elżbieta Magiera (Uniwersytet Szczeciński) w referacie *Idealy wychowawcze polskiej spółdzielczości międzywojennej (1918–1939) i ich aktualność we współczesnym społeczeństwie obywatelskim* podkreśliła znaczenie ideału kooperacji dla kształtowania postaw obywatelskich w szkole współczesnej. Halina Gromowa (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. I. Franko) przedstawiła organizację szkolnictwa lwowskiego w czasie inwazji rosyjskiej w 1915 roku. Roman Świątek (Agricola Krępsko) przybliżył działalność wiejskiego ośrodka edukacji ekologicznej w kontekście edukacji dla zrównoważonego rozwoju. Dwa referaty poświęcono historii szkolnictwa w Częstochowie: Izabela Wrona w wystąpieniu *Częstochowskie szkolnictwo zawodowe w okresie dwudziestolecia międzywojennego* omówiła międzywojenny etap rozwoju szkolnictwa zawodowego. Katarzyna Zalas w referacie *Szkoła powszechna nr 13 w Częstochowie w latach 1918–1939* na przykładzie częstochowskiej placówki oświatowej przedstawiła proces rozwoju szkolnictwa powszechnego w okresie międzywojennym.

W dyskusji podkreślono, że budowanie skutecznego systemu edukacyjnego powinno uwzględniać wiedzę historyczną o dawnych systemach.

Konferencja *Edukacja w dobie postmodernizmu* zgromadziła kilka pokoleń badaczy reprezentujących różne dyscypliny naukowe, którzy na edukację w czasach współczesnych spojrzeli z wielu perspektyw. Uczestnicy częstochowskiego spotkania naukowego uznali za konieczne zmierzenie się z wyzwaniami współczesności i poszukiwanie nowatorskich rozwiązań w zakresie potrzeb edukacyjnych młodzieży.

Do rąk Czytelników zostanie niebawem oddany tom pokonferencyjny. Należy mieć nadzieję, że spotka się z ciepłym odbiorem i zainteresowaniem tych wszystkich, którym jest bliska edukacja w postmodernistycznej przestrzeni komunikacyjnej.